

V. СЕДНИЦА
ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ
СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 4. новембра 1921. године у Београду.

Председавао Председник **Миша Трифуновић**.
 Заменик Секретара др. **Славко Шећеров**.

Присутни су референти Министарства др.
 Фран Цигој, др. Павлетић и Милан Антула.

(Почетак рада у 16 и 45 часова.)

Председник **Миша Трифуновић**: Господо,
 стварам V. редовни састанак Законодавног Од-
 бора.

Молим да чујете записник III. састанка За-
 конодавног Одбора, који није прочитан.

Секретар др. **Славко Шећеров** чита записник
 III. седнице Законодавног Одбора.

Председник **Миша Трифуновић**: Молим вас,
 господо, ја нисам сигуран, да ли је овако било
 што се тиче концесија. Тако је казано чини ми
 се: упућују се Одбору на преглед. Хоћемо ли, го-
 сподо, да изаберемо нарочити одбор за концесије?

Др. **Светислав Поповић**: Има, господо, 5 кон-
 цесија. Две се тичу употребе вода, а две се тичу
 шума.

Јован Ђоновић: Нама је дат један специјалан
 случај да га проучимо и поднесемо извештај, то
 није одбор изабран према прописима Устава. То
 је избор од три лица — специјално изабран ad hoc
 да проучи једну специјалну ствар.

Председник **Миша Трифуновић**: Онда сам ја
 схватио тако.

Павле Анђелић: Седница је заказана само
 за трговински уговор са Аустријом, а за све ово
 друго није.

Председник **Миша Трифуновић**: Још раније
 из претходне седнице био је стављен цео дневни
 ред, па се после узело, да се то извуче из дневног
 реда.

Прима ли се, господо, записник III. седнице
 Законодавног Одбора? (Прима.) Објављујем, да
 је записник III. седнице примљен.

Молим да чујете записник IV. седнице.

Секретар др. **Славко Шећеров**: чита записник
 IV. седнице Законодавног Одбора.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли
 се, господо, записник IV. седнице Законодавног
 Одбора? (Прима.)

Господо, господин Пера Марковић народни
 посланик упутио ми је писмени акт, којим ми
 јавља, да не може више бити члан Законодавног
 Одбора, а самим тим престаје бити и председник
 IV. секције. У исто време добио сам акт од госпо-
 дина Љубе Давидовића, председника демократ-
 скога клуба, којим ми доставља, да на место го-
 сподина Пера Марковића долази члан Законода-
 ног Одбора др. Славко Шећеров.

Сад ћемо, господо, да пређемо на дневни ред.
 На дневном реду је извештај I. секције. Молим го-
 сподина извештача да прочита извештај.

Извештач др. **Славко Шећеров** чита уредбу
 под бројем 1 и 3 Извештаја I. Одсека Законода-
 ног Одбора из Министарства трговине и инду-
 стрије.

Председник **Миша Трифуновић**: Дакле, го-
 сподо, овде је на претресу уредба под бројем спи-
 ска 1 и 3, која се тиче уређења Министарства
 Трговине и Индустрије. Одсек предлаже, да се ова
 Уредба упути пододбору за проучавање закона о
 Централној управи. Има реч господин Љуба Јо-
 вановић:

Љуба Јовановић: Ја мислим, да би најбоље
 било овако: Пошто је ово први случај да решавамо
 о уредбама о устројству појединих Министар-
 става, да не вежемо себи руке за даље, ја предла-
 жем да ово просто одложимо, па тек пошто буде
 решен у Скупштини законски предлог о Цен-
 тралној Управи, онда тек да се договорамо за све
 скупа, па може бити да неће бити zgodно да се са-
 свим пренесе све на тај Одсек, него само један део.
 Али у сваком случају ја бих предложио, да се ово
 одложи.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч го-
 сподин Павле Анђелић.

Павле Анђелић: Ја сам хтео да кажем, да
 нема потребе да ово одложимо, јер је закон о Цен-
 тралној Управи предвидео неке уредбе, које ће
 бити потребно да изда само Министарство и онда
 све што има да се овим уредбама заштеди и са-
 чува, то може накнадно да се учини, када се буде
 закон о Централној Управи донео. Због тога треба
 то упутити Одбору, па ако што има да је ко-
 рисно, он ће унети сам у закону о Централној
 Управи.

Јован Ђоновић: Ја мислим, господо, да ни
 ми, ни ти секције, не можемо упућивати томе Од-
 бору питања. О томе би требало прво да решава
 Законодавни Одбор. (Гласови: Па ово је Законода-
 вни Одбор.) Извините, ја сам мислио, да је ово
 секција. Онда Вас молим, да решавамо.

Љуба Јовановић: Овде је питање за сва
 устројства. Ово је сад једно начелно питање.

Председник **Миша Трифуновић**: Ово је један
 преседан за све случајеве, који дођу у будуће: или
 да их шаљемо Одбору за Централну Управу или
 да их одложимо по предлогу господина Љубе Јо-
 вановића, док се то не реши у Скупштини.

Љуба Јовановић: Мени је свеједно. Само ни-
 сам за то, да ми штогод решавамо о тој Уредби,
 него био бих за то, да се поступа подједнако о овој
 Уредби као и о свима другим уредбама о устрој-
 ству Министарства, и ако хоћете и данас да реша-
 вамо и да сва та Министарства поверимо Одбору
 и проучимо законски предлог о Централној Уп-
 ри и да тај Одбор све то среди, онда то може бити.

Извештач др. **Славко Шећеров**: Ја не бих
 био за то, да се одложи. Мислим, да има толико

уредаба у разним Министарствима, да би требало што пре почети тај посао како би се довео у склад са Законом о Централној Управи. За то ревидирање појединих уредаба најпозванији је Одбор за преглед Закона о Централној Управи.

Ја мислим, да би било сасвим оправдано и да је предлог Секције умесан: тај пододбор, који је већ прегледао предлог закона о Централној Управи, нека прегледа и све уредбе о појединим Министарствима и нека их доведе у сагласност. Не би требало ову ствар одлагати. Напротив треба створити једно начелно решење, да се не само ове две уредбе, него да се све уредбе о организацији појединих Министарстава упуте овом пододбору, а да се изузму од појединих Секција.

Др. Момчило Нинчић: Предлог је Секције, да се те уредбе упуте Одбору, који ће донети једнообразну уредбу о уређењу Министарства и онда тај предлог Секције треба и примити.

Председник Миша Трифуновић: Јесте ли сложни, господо, да се тако уради? (Јесмо.) Молим господина известноца да идемо даље.

Известилац др. Славко Шећеров (чита): Под број 2 списка уредаба:

»Указ о распрострањању на целу територију Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца важности закона о поступању са имовином поданика непријатељских држава од 17./8. 1915. и закона о узимању на знање и одобрење париске економске конференце од 18./9. 1916. године, од 5. 2. 1919. године, »Службене Новине« број 11 од 27. 2. 1919. године. Одсек је решио, да се овај Указ оснажи као закон и то његов члан I.«

Председник Миша Трифуновић: Господо, ова се ствар тиче једног указа. Указ је штампан, као што видите, Одсек предлаже, да се он оснажи. Стављам на гласање. Прима ли Одбор овај предлог I. Одсека? (Прима.) Објављујем, да је примљено. Изволите чути даље.

Известилац др. Славко Шећеров (чита): Под број 4 списка уредаба:

»Уредба о државним трговачким школама у Скопљу и Битољу од 26. 4. 1921. године, »Службене Новине« број 101 од 9. маја 1921. године«. Секција предлаже, да се оснажи у скраћеној форми (Види прилог под а).

Одсек је био мишљења, да треба из уредбе испустити детаље чисто техничког значаја. На пример о почетку и завршетку предавања по доцунама наставног плана, о упису и пријему, о школској дисциплини и реду, о испитима, о распореду предмета, о броју ученика по разредима, о оцењивању ученика и т. д. и доставити ова питања специјалним правилницима, које може да прописује надлежни Министар извршном уредбом. Уредба у новој стилизацији обухвата само најбитније одредбе о установљавању, карактеру и организацији тих школа и прописе о њиховим школским органима.

Јован Ђоновић: Ја бих тражио једно обавештење, ако овде има кога из Министарства Трговине.

У буџету за 1920./1921. годину предвиђено је отварање једне овакве исте трговачке школе за Срну Гору. Ја бих желео, да ми та господа из Министарства одговоре; мисле ли отворити ту школу? Ако би се отворила трговачка школа, као ове што су предвиђене — то значи дворазредна — онда

би требало додати; да ова уредба важи не само за трговачке школе у Скопљу и Битољу, него и за ту трговачку школу, која се има отворити у Црној Гори. Ако има кога овде из Министарства Трговине, ја молим, да ми да то обавештење.

Референт Министарства др. Павлетић: Референт за унутарњу политику и трговинску наставу није дошао, јер Министарство Трговине је уопште добило позив само за седницу Секције.

Председник Миша Трифуновић: Ја знам тачно, да смо ми послали господину Министру писмени позив за седницу пленума Законодавног Одбора. Господин Министар је свакако примио тај позив и он се требао постарати да дође референт на седницу.

Јован Ђоновић: Незгодно је, што у овој уредби нема речи о тој трговачкој дворазредној школи, која је предвиђена да се отвори у Црној Гори и зато је потребно да добијемо обавештења о томе.

Молио бих Законодавни Одбор, ако се слаже с тиме, да дискусију о овој уредби одложимо, док не дође или господин Министар Трговине и Индустрије или неки његов изасланик, који би могао да нам да обавештења, која тражимо.

Председник Миша Трифуновић: Господине референте, звоните на телефон надлежнога референта из Министарства Трговине и Индустрије, а да ствар дотле моментано одложимо. Стога изволите чути даље.

Известилац др. Славко Шећеров (чита број 5 списка): Уредба о трговачкој и индустријској комори у Скопљу од 23./6. 1921., »Службене Новине« број 143. од 30./6. 1921. са исправком у броју 149. »Службених Новина« од 7./7. 1921. год.

Секција предлаже да се оснажи без измене.

Пошто је ова Комора организована према локалним приликама друкчије, него што је предвиђено законом о радњама, треба је оснажити као закон, али одсек у жељи, да што пре спроведе јединствену организацију свих комора за трговину, индустрије и занате у целој земљи, решио је, да предложи Законодавном Одбору ову резолуцију:

Законодавни Одбор позива Министра Трговине и Индустрије, да му што пре предложи закон о Коморама за целу Краљевину.

Јован Ђоновић: Молим вас, овде је врло незгодно да се каже »да му предлаже«..., него треба да стоји само »да предлаже«...».

Известилац др. Славко Шећеров: То је погрешка у преписивању.

Председник Миша Трифуновић: Је ли Законодавни Одбор за то, да се ова уредба број 5 оснажи са допуном ове резолуције? (Прима се.)

Известилац др. Славко Шећеров (чита уредбу број 6): Указ од 25. марта 1921. године о установљењу Одсека за меру и мерила и испитивање драгоцених метала. »Службене Новине« број 77 од 6./4. 1921. године.

Одсек је мишљења, да се овај указ оснажи, пошто је тиме разграничена надлежност Министарства Трговине према Министарству Финансија.

Јован Ђоновић: Ја мислим, да се ова ствар тиче организације Министарства и појединих одељења и да би и њу требало исто тако упутити сном одбору, који ради закон о централној управи и који ће гледати да изради уредбе за сва минист-

старства, па и за ово. Ово је ствар као што рекох. Када се тиче организације.

Извештај др. **Славко Шећеров:** Усвајам предлог господина Ђоновића и молим, да Законодавни Одбор према томе донесе и решење, да се ова уредба упути Одбору за проучавање законског предлога о централној управи.

Др. **Жарко Миладиновић:** Молим за једно обавештење. Може ли то тако да иде и да се о њој ради и она израђује, а да ми ништа не решавамо? Затим да ли то неће да траје дуго? Је ли баш хитно потребно, да се то оснажи или не?

Др. **Момчило Нинчић:** Није хитна ствар.

Др. **Жарко Миладиновић:** Добро.

Милосав Рајчевић: Незгодно је да шаљемо ту ствар одбору, који је изабран за проучавање закона о централној управи. Је ли тај одбор из наше средине? (Јесте.) Онда добро.

Председник **Миша Трифуновић:** Господо, и ову ћемо ствар да упутимо Одбору за Централну Управу. Изволите чути даље.

Извештај др. **Славко Шећеров:** Под бројем 7 списка уредаба, решење Министарског Савета од 18./6. 1921. године о проширењу важности изједначења плата средњошколских наставника у Хрватској, Босни, Словенији и Далмацији са платама наставника средњих школа у Србији за наставно особље средњих трговачких и техничких школа, које у поменутих покрајинама стоје под Министарством Трговине и Индустије — до сада необјављено — има да се оснажи.

Одсек је мишљења, да треба припадљности квалифицираних наставника средњих трговачких и техничких школа свакако изједначити са припадљностима других средњошколских наставника. Питање, како се имају хонорисати часови за прекомерни рад ових наставника регулисано је уредбом о повишицама плата и хонорирању часова и прекомерног рада директора и наставника средњих школа од 15./6. 1921. године »Службене Новине« број 140 од 25./6. 1921. године. Ова уредба предложена је са стране Министарства Просвете под бројем 6 списка па ће се о њој решавати, кад је П. Одсек одступи III. Секцији. Одсек предлаже, да се ова уредба оснажи.

Председник **Миша Трифуновић:** Има реч господин Љуба Јовановић. Ако није велико то решење, ја бих желео, да га прочитате, ако није штампано.

Извештај др. **Славко Шећеров:** Решење гласи овако (чита):

»Трећем одељењу за унутрашњу трговину.

Министарство Финансија актом својим Д. П. Бр. 74.911 од 18. јуна тек. године доставило је у препису следеће решење Министарског Савета.

Решењем Министарског Савета СХ бр. 18.120 од 24. новембра 1920. год. одлучено је, по предлогу Господина Министра Просвете, да се плате средњошколских наставника у Хрватској и Славонији, Босни и Херцеговини, Словеначкој и Далмацији изједначе са платама наставника средњих школа у Србији.

Истим решењем предвиђено је, да се оно има применити и на оне наставнике стручних школа, које су изједначене са средњим школама и по томе оно је и примењено на наставнике трговачких академија у Хрватској и Славонији и виших трго-

вачких школа у Војводини, пошто су те школе под ресором Министарства Просвете. Међутим, на средње трговачке школе (академије и дворазредне трговачке школе) у Далмацији, Словеначкој и Босни и Херцеговини и на средње техничке школе (обртне и занатске школе) у свима осталим покрајинама, сем Србије и Црне Горе, то се изједначење плата није применило због тога, што те школе нису под Министарством Просвете, по под Министарством Трговине и Индустије, и ако су и раније наставници ових школа у својим правима, и по платама и по квалификацијама за службу били једнаки средње-школском наставном особљу.

Тим поводом господин Министар Трговине и Индустије у свом реферату трећем број 1216 од 26. маја, изложио је, да је услед овако делимично спроведеног изједначења за наставнике школа, које стоје под подручним му ресором, настала сасвим неправична и тешка ситуација. Делимично спроведено изједначење обухватило је на пример наставнике виших трговачких школа у Војводини и трговачке академије у Хрватској, док су њихови другови са трг. академије у Далмацији и Словеначкој и даље примали старе ниске и недовољне плате. Међутим, баш је највећи део тих наставника дошао у поменуте трговачке академије са средњих школа.

Све то према поменутом реферату господина Министра Трговине и Индустије имало би веома неповољних последица на останак ових наставника у поменутих школама, јер ови већ наглашавају, да ће, ако се и на њих не примени изједначење почев од 1. јануара текуће године као што је оно спроведено за средње-школске наставнике, морати бити принуђени да напусте трговачке школе и врате се у средње школе. Да до тога не би дошло и да би се на време задовољили праведни захтеви наставног особља у трговачким школама, које стоје под ресором Министарства Трговине и Индустије, част ми је по предлогу господина Министра Трговине и Индустије умолити Министарски Савет да изволи решити:

да се одлука Министарског Савета СН број 18.130/1920. о изједначењу плата средњошколских наставника у Хрватској и Славонији, Босни и Херцеговини, Словенији и Далмацији са платама наставника средњих школа у Србији прошири у своме важењу и у својој примени и то рачунајући од 1. јануара 1921. године и на наставно особље средњих трговачких и техничких школа, које у поменутих покрајинама стоје под Министарством Трговине и Индустије, а чије је наставно особље и раније у прегледу својих квалификација једнако средње-школским наставницима и да се то изједначење плата има спровести по истим основама, по којима га је спровело и Министарство Просвете.

Да се за наведену сврху а за време од 1. јануара до 31. маја 1921. године одобри кредит у 180.290 динара и то на терет две дванајестине специјалног кредита од 100.000.000 Дин, по члану 1. привременог закона о буџетским дванајестицама за јуни и јули, од 31./5. 1921. године ма да издаци ове врсте не спадају међу оне, којима су ове дванајестине првенствено намењене.

Заступа

Министар Финансија

Министар Шума и Рудника

Др. **Х. Кризман** с. р.

Министарски Савет у седници својој одобрио је горњи предлог господина заступника Министра Финансија, Министра Шума и Рудника и одобрава, да се по њему поступи.

Министарство Трговине и Индустије

Одсек Рачуноводства

РБр. 2988

Београд, 24. јуна 1921. године.

Председник Министарског Савета

Министар Иностранних Дела,

Никола П. Пашић с. р.

Остали потписи следеју:

Предње се доставља оделењу ради знања и даљег управљања.

Шеф Рачуноводства

Мил. М. Стојановић с. р.

Да је овај прешне-веран своме оригиналу тврди

По наредби

К. П. Нр. 1610 Министар Трговине и Индустије
13. јула 1921. год. За начелника инспектор,

Београд. (М. П.) **Ст. Поповић** с. р.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Војислав Лазић.

Војислав Лазић: Господо, пошто ми имамо да одобримо један издатак у повећању буџетских издатака од 1. јануара на наовамо, то мислим, да је сасвим незгодно, да ми то одобравамо, јер то не би могло бити у потпуној важности што ми, који смо били за то, да све уредбе изађу пред Уставни Одбор односно пред један кворум било Уставног Одбора или кога другог, који би Уставотворна Скупштина изабрала, ми не бисмо начелно могли примити, да ове Уредбе постану закон и да прођу кроз члан 130. да се озаконе. И зато нисмо могли гласати за Устав, који би те уредбе озаконио. Међутим ми сада одобравајући та решења министарска, да та решења постану закон, ми, господо, одобравамо рад Владе у ономе времену у коме нисмо постојали као Скупштина. Дакле ја сам против тога, да то решење Министарског Савета постане закон на овај начин преко Законодавног Одбора. Ја сам мишљења да то треба да се учини законитим путем. (Извештај др. **Славко Шећеров**: Ово је законит пут.) Ово није законит пут. Законит је пут онда, кад то буде једним законом о уређењу трговачких школа у Народној Скупштини, у њеном пленуму Народне Скупштине, претрешено и буде тамо озаконено.

Ја сам у начелу противан, да та наредба Министарска постане на овај начин закон.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Дрофеник.

Јосип Дрофеник: Господје! Мислим, да је захтева господа Министра Трговине, да се одобри та наредба, популнома оправичена. Јаз грем ше даље: јаз сем проти тему делнему решењу, да се изначије само плаче професорјев на трговачких школах с плачачи професорјев на гимназијах ни реалках. Треба је та закон разширити туди на друге строковне школе. Тако имамо в држави кметичке, гоздарске ни друге средње школе, катерих професорјем се дела велика кривица с тем, да нисо в статусу гимназијских ни реалчних професорјев. Зато просим, да се та наредба тако разшири, да бо обсегала все средњешколске професорје в снаковредно изобразо.

Наглашам, да је то популнома законито, че то скленемо в законодајнем одбору. По устави сме оправичени, да одобримо туди то наредбо по скрајшанем постопању.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Светислав Поповић.

Др. **Светислав Поповић**: По овом предлогу ваљало би да се изједначе наставници трговачких школа са професорима средњих школа, гимназија и реалки. Та уредба, којом су регулисане припадљености професора средњих школа, није узаконена. Зато је преурањено, да изједначујемо нешто са уредбом, коју још нисмо примили. (Глас: Ми смо је примили.) У Законодавном Одбору нисмо примили главну уредбу на коју ми сводимо и ову. Зато би најбоље било, да с овим још причекамо.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Ја налазим, да је оправдано оно што каже господин Поповић и Дрофеник, али то би значило неко избегавање, кад би одлагали решење ове Уредбе. Најзгодније би било, да најприје решимо уредбу министарства просвете, а онда с њоме да вежемо и ову и оне друге и да прегледамо и остале стручне школе, о којима је било говора, и онда да донесемо решење за све уредбе. Несумњиво је, да се ова ствар мора спровести кроз целу земљу, да буду овде исте идеје у погледу плата и права свих оних чиновника, који имају једнаке услове и који исти посао раде. Ми бисмо могли онда и преко реда у другој секцији законодавног одбора да спремимо ове уредбе.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Анђелић.

Павле Анђелић: Ја мислим, да са одлагањем нећемо моћи ништа постићи, него кад бисмо је примили, јер примили ми ону уредбу Министарства Просвете пре или после, то је исто. Ако ову уредбу примимо, онда ћемо барем знати за једну каква ће бити.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин извештај.

Извештај др. **Славко Шећеров**: Ја мислим, да је уместај предлог господина Поповића и да би требало обе ове уредбе решавати заједно, јер се тичу истог предмета. Зато ја пристајем на одлагање.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин извештај је пристао на одлагање ове уредбе и питам, да ли је Законодавни Одбор мишљења, да ово одложимо до уредбе Министарства Просвете? (Прима се.)

Молим изволите чути даље.

Извештај др. **Славко Шећеров**: Секција треба да упути ову уредбу нама у првој секцији, да их прегледамо све уједно. (Чита):

»Под бројем 8 списка Уредаба: Правила централне управе за трговачки промет са иностранством број 3369 од 12./3. — 1919. године «Службене Новине» број 2119 од 20./3. 1919. године. Пошто је централна управа у ликвидацији, одсек је решио предлагати: Правила под бројем 8 укидају се.»

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли то Одбор? (Прима. — Др. **Светислав Поповић**: А хоће ли то утицати штетно на ликвидацију?) Неће. Изволите чути даље.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Под бројем 9, 10, 12, 14, 15, 16, 19, списка уредаба налазе се ове уредбе:

Компензациони уговор са Аустројском републиком Ц. У. Број 1714 од 12./5. 1919. године, »Службене Новине« број 51/19.;

Компензациони уговор са чехословачком републиком број 1713 од 12./3. 1919. године, »Службене Новине« број 47 од 24./5. 1919. године;

Компензациони уговор са Аустројском Ц. У. број 9835 од 3./9. 1919. »Службене Новине« број 96 од 20./9. 1919. године;

Додатак аустројском компензационом уговору од 17./12. 1919. год. »Службене Новине« Бр. 30. од 11./2. 1920. године;

Додатак Чешком компензационом уговору Ц. У. Број 17.292 од 22./12. 1919. године;

Компензациони уговор са Мађарском од 9./3. 1920. године, »Службене Новине« Број 70 од 29./3. 1920. године;

Контингентни уговор са Аустројском од 30./8. 1920. године, IV: број 8744 »Службене Новине« број 210 од 23./9. 1920. године;

Одсек је решио, пошто су ови уговори већ протекли на су за будуће безпредметни, да се законодавном Одбору предлаже, да изјави, да су престали да важе.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли Одбор? (Прима. — **Јован Ђоновић**: Молим реч.) Има реч господин Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ови су уговори престали да важе. Ја бих имао да поставим једно питање. Да ли је Законодавни Одбор надлежан да у опште одобрава или решава међународне уговоре? Чини ми се, да § 79. Устава каже: да се међународни уговори имају предложити Скупштини, а не Законодавном Одбору. Нама су Министри, истина, предложили те уговоре као уредбе, али ја мислим, да је то једна очита контрадикција са чланом 79. Устава. Зато ја постављам питање о нашој надлежности. Ми смо јучер, истина, направили један незгодан преседанс, како ја мислим, али зато не треба грешке други пут правити. То је моје мишљење, а ако се ви не слажете самном, ви решите. Ја мислим, да ми нисмо компетентни, да расправљамо и решавамо о међународним уговорима, то је право само Народне Скупштине.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Анђелић.

Павле Анђелић: Уговор је био направљен онда, кад није било Скупштине. Влада је то прописала, а није био никакав закон. Ту радњу ми смо благословили Уставом. Одбор само констатује, да је ствар свршена, да су уговори престали да важе. (**Јован Ђоновић**: Нека то Скупштина констатује.) Ми смо надлежни по Уставу.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Нинчић.

Др. **Момчило Нинчић**: Господо, овде има две установе, које се могу тумачити свака за себе, али ову одредбу Устава, која говори о уредбама, треба применити. Она одредба, која се налази у Уставу, да дође уговор пред Скупштину, важи за нове уговоре, а не за уговоре, који су већ у важности, за које се зна. Ја мислим, да ми треба да применимо одредбу Устава прелазних наређења, по којој треба да ми решимо ствар. Исто тако може бити такав случај са уговором о миру. Што се

хтело с том одредбом о прелазним наређењима? Хтело се то, да се једно ванредно стање, које је трајало силом прилика две године, ликвидира на један брз начин са дејством, које има Народна Скупштина. То се хтело. Због тога су врло важне ствари у тим уредбама. Има чак и важнијих ствари, које дирају крупније интересе наше земље, него што су трговачки уговори, па ипак ми смо решавали о њима у Одбору. Потребно је било да се једном на законити начин ликвидира то стање, које је створено силом прилика без Законодавне Скупштине. Исти је такав случај и са трговинским уговором и уговором о миру и ја мислим, да је у интересу наше земље, да се та прошлост са уредбама ликвидира. А ако ми почнемо издвајати данас трговински уговор, сутра уговор о миру, прекосутра нешто треће, онда шта ће бити. Онда ће испасти то, да ми ту прошлост, која постоји, по којој држава наша живи, нећемо легализирати. Законодавна Скупштина наша биће преоптерећена послом и ако би се сутра састала. (Гласови: Не састаје се!) Ако би се Скупштина састала, она би морала прво да решава о овим стварима, које су нове, о којима наша земља живи и које треба да ступе у живот. Ми треба да поступимо и у овом случају по прелазним наређењима, јер интереси наше земље захтевају, да се то стање једном ликвидира.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја се слажем са господином предговорником, али мислим, да ми имамо још један јачи аргуменат за тврдњу господина предговорника а то је члан, који говори о овлашћењу Законодавног Одбора да пресуђује, да доноси решење о уредбама. Тамо има у другој половини онога члана где се каже, које се уредбе не могу претресати у Законодавном Одбору и у које Законодавни Одбор не сме да дира и тако аргуменатом а контрарно морамо да тврдимо, да ове уредбе долазе пред Законодавни Одбор, т. ј., ове уредбе нису изузете из круга рада Законодавног Одбора. Према томе сада је овлашћен Законодавни Одбор да доноси решење.

Др. **Јанко Шимрак**: Ја мислим, да из тога, што је у овоме члану Устава негативно набројано; то не може побијати оно, што је тамо позитивно речено. Позитивно је јасно речено, да све оно, што се тиче нашег међународног односа, спада пред Законодавну Скупштину. То је позитивно речено. Све оно, што је господин Нинчић изложио о целисходности то може бити истинито, али се не слаже са нацртом Устава.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја сматрам, да је Устав могао донети одлуку само за у будуће, и друго овде се говори о међународним уговорима, који ће у Народној Скупштини да изиђу путем закона. Ово је Уредба. Ово су ненормалне прилике и зато је хтео Устав да да Законодавном Одбору могућност, да може питање о уредбама, па ма садржавале и међународне ставове, краћим путем да реши. Тамо се није хтело оно како тумачи госп. Шимрак, него тамо се изрично каже у шта не сме Законодавни Одбор дирати. И чим је та уставна донета, ми се морамо тога држати и гледати шта је изузето из круга нашега рада, па пошто ова уредба, о којој сада говоримо, није искључена по томе члану Устава, то је Законодавни Одбор већ и по томе члану и без обзира на остале аргументе овлашћен да ову уредбу реши.

Др. Светислав Поповић: Кад би се овде радило о склапању неког новог међународног уговора, онда би се могло говорити о томе, да ли може Одбор у име Скупштине да решава о томе уговору. Али, овде се сасвим о другом ради. Постоји један међународни уговор, који је Влада склопила и који је не Законодавна него чак Уставотворна Скупштина одобрила. Стање је такво; да је Уставотворна Скупштина у члану 130. Устава озакоњила све ове уговоре, који су нам долазили. И сад није питање: хоћемо ли ми ове међународне уговоре сматрати као озакоњене или не, него хоће ли се они укинути или изменити. Ја мислим, да баш из оних аргумената, које су господа овде изнела, ми морамо стати на то гледиште: да не можемо мењати ове уговоре, који су склопљени и који су већ озакоњени од Уставотворне Скупштине, него ако би хтели да предложимо какве измене тога уговора, онда би с тим могли изићи само пред Скупштину, а ми имамо да признајемо и даље законитост ових уговора већ склопљених. (Гласови: Онда бисмо могли рећи, да не можемо ништа мењати ни у погледу аграрне реформе.) Устав је у члану 130. казао, да ове уредбе и даље важе као закон. То значи, да је Уставотворна Скупштина дала свој пристајак на те уговоре и да је Устав овластио Законодавни Одбор, да може да испита, да ли и даље могу остати у важности или не, и господа, која говоре противу тога да се ово питање расправи у Законодавном Одбору, морала би остати доследни овоме становишту и морали би рећи: ми у овој ствари немамо ништа да мењамо. И онда би последица тога била та, да би овај уговор и даље важио као закон. А уставотворац није хтео свакако да нам да једну такву комичну улогу, него нам је хтео дати права, да можемо изречно оспорити те уговоре. Пошто и предлог Секције иде за тим, ја се с тим предлогом слажем.

Љуба Јовановић: Ја хоћу са неколико речи да кажем и потврдим ово, што је господин Поповић на крају свога говора навео. Погрешно је схватити задатак Законодавног Одбора, да он има само да утврди ово, што је већ Влада решила Уредбом или привременим Законом или решењима. Не то, господо. То је све по члану 130. Устава већ постало законом. Све ово, што је пред нас изишло, то је већ закон, али сад је уставотворац хтео да створи могућност, да се укине и измени оно, што би се нашло, да у тим уредбама и привременим законима не ваља. И природно је, да је то право Народне Скупштине. Али је Устав створио једну лажну могућност па је казао: Пошто је ово велики посао, ја овлашћујем Законодавни Одбор, да он све то може претрести и прегледати. Тиме се постигло то, да се неке од ових Уредаба и Закона укину или измене. То није смањење надлежности Народне Скупштине, него је само дато право Законодавном Одбору, да он, пошто је Устав признао све ово као закон, може нешто од тога укинути или изменити. Пошто стоје сви други разлози где овај параграф 130. говори о свима Уредбама и привременим законима па према томе и о онима, којима је предмет регулисања међународних односа политичких, ратних или мирних трговинских других, а није изузео оним ставом другим, то имамо ово ми да свршимо.

Милош Московљевић: Ја ћу бити врло кратак. Ја мислим, да се је Законодавном Одбору могао уштедети један излишан труд. Ми о овој

ствари бадава говоримо, јер ослањајући се на речи господина Јовановића излази, кад би ови уговори били још у важности, пошто их је Устав озакоњено и пошто су међународни уговори, ми не би имали право да их мењамо. Према томе немамо шта да говоримо. Али ово су уговори, који су изгубили своју важност, који су престали да важе и према томе не би требало их ни подносити да говоримо о њима и да трошимо време. Јер у Уставу стоји, ако се неке уредбе не поднесу у одређеном року, престају да важе и према томе ми сасвим бадава трошимо речи, ми не можемо ништа изменити.

Председник Миша Трифуновић: Молим вас, господо, да приступимо решењу. Прима ли Одбор овако како је секција предложила? (Прима.)

Известилац др. Славко Шећеров: Број 11 списка правилник шумске индустријске централе.

Решење Министарства Трговине о укидању средишње задруге од 8./9. 1920. IV. број 8914.

Решење Министарства Трговине о укидању шумарске индустријске централе од 31./1. 1920. IV. Број 211.

Пошто је шумско индустријска централа као и средишња задруга укинута и ове уредбе за идуће безпредметне су, па се предлаже, да се укине.

Председник Миша Трифуновић: Исти је случај. Прима ли Одбор? (Прима.) Примљено. Изволите чути даље. (Гласови: Треба да се констатује, да је престало да важи.)

Известилац др. Славко Шећеров: Уредбе под бројем 13, 17, 18, 22 списка су већ укинуте, закон од 27./9. 1921. године о извозу. Према томе, ми немамо што да решавамо. На реду је под бројем 20 Уговор о привременом уређењу трговачких односа између Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Чехословачке Републике од 18./10. 1920. године. »Службени Лист« Н. Број 270 од 13./12. 1920. год.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор овај уговор? (Прима.)

Известилац др. Славко Шећеров (чита): Под бројем списка уговор о привременом уређењу односа између наше државе и Аустријске републике од 27./6. 1921. године. О овом уговору већ смо довели решење. С тога не треба поново да решавамо.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор овај уговор? (Прима.)

Известилац др. Славко Шећеров: Под бројем 41 Уредба о заштити индустријске својине. »Службене Новине« 16./11. 241 од 1921. године. Секција предлаже, да се ова уредба прими са овим допунима и изменама и молим, да се најпре прими у начелу.

Председник Миша Трифуновић: Молим Вас, господо, овде је па претресу уредба о заштити индустријске својине у начелном претресу. Прима ли Законодавни Одбор ову наредбу у начелу? (Прима.)

Известилац др. Славко Шећеров: Молим Вас, господо, сад ћете чути измене и допуне.

У § 9. тачка 3. има да гласи: За проналаске чији предмет потпада под државни монопол. А сва тачка члана 9. гласила је овако: За проналаске, који се искључиво примењују при изради државом монополисаних предмета.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Законодавни Одбор ову измену код § 9.? (Прима.) Изволите чути даље.

Известилац др. **Славко Шећеров:** У глави VI. повреде индустријске својине као § 148. мења се да гласи (чита): »Повреде § 143.—146. учинене намерно казниће се и то немарна повреда патента затвором од 15 дана до 12 месеци или у блажијим случајевима новчана казна од 1.500—36.000 динара.

Намерна повреда заштитног права мустре, модела, или жига казниће се затвором од 15 дана до 90 дана или новчаном казном од 1.500 до 9.000 динара.

Намерна повреда права индустријске својине је преступно кривично дело, које се ислеђује и казни само, на тужбу оштећеног. Таква кривична дела судије судови, који су надлежни за суђење преступа, а истрагу ће водити власти у чију надлежност долази ислеђивање преступа.

За поврат, стицај и застарелост важе прописи казненог законодавства за такве преступке.

Истовремено примењивање строжијих одредаба казненог законодавства особито оних у погледу преваре није искључено.

Кривични поступак може отпочети и у случају, ако за проналазак, који је бесправно употребљен, још није дат патент, али су за њега у смислу § 93. привремено ступила на снагу законска дејства патента. Ну не може се изрећи пресуда пре него што је патент дат.

Новчане казне изричу се у корист државне касе.

Поред казне и суд може на захтев оштећеног пресудити:

1. Да се кривичева оруђа и справе, које служе искључиво за израду предмета, којима се вређа нечије заштићено право индустријске својине, преиначе или онеспособе за такву употребу, а кад је то по оцени вештака немогуће, онда да се униште, ако се оштећени и може другим путем обезбедити од нових повредах;

2. да се са предмета произведених намерношћу повредом туђег права индустријске својине скину и пониште знаци повреде или уклоди онај део, који садржи повреду, а кад је то по оцени вештака немогуће, да се предмети униште, ако се оштећени другим путем не може обезбедити од даљих повреда.

По споразуму парничара оваква оруђа, справе и предмети могу се у име пакнаде уступити тужиоцу по процени.

Председник Миша Трифуновић: Господо, чули сте ове измене код уредаба заштита индустријске својине. Има реч господин Јован Маговчевић.

Јован Маговчевић: Господо, мени се чини да прописане казне затвора и новчане казне немају пропорције. Није право кад се каже за повреду индустријске својине, казниће се затвором од 15 дана до 2 месеца или од 1.500 до 36.000 динара. Сувише су велике новчане казне према казнама затвора. За људе, који могу да плате, јабих оставио само казну затвора, јер ти богаташи могу да плате. Дакле, да остане казна затвора а да се искључи новчана казна.

Др. Момчило Нинчић: Овде се, господо, оставља широко поље судовима да према случајевима процене и осуде, а тешко је те случајеве под

један калуи подвести. Има ту ваздан скала за индустријску својину, да је то врло тешка ствар. Као што рекох, ту су разне скале и због тога је ова граница овде врло широка. Ја мислим, да се то може усвојити.

Председник Миша Трифуновић: Молим вас, господо, да приступимо решењу.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Онда, господо, § 148. са изменама овако би гласио: »Намерна повреда патента казниће се затвором од 15 дана до 12 месеци, у блажијим случајевима новчаном казном од 15.000—36.000 динара«.

Председник Миша Трифуновић: Господин известилац предлаже или једно или друго.

Стјепан Барић: Ми предлажемо и једно и друго.

Председник Миша Трифуновић: За теже ствари затвор, за блажије друге мере новчана казна. Дакле, две су мере.

Известилац др. **Славко Шећеров:** То је ствар суда.

Јован Маговчевић: Ја предлажем, да се не ставља реч »блаже«.

Известилац др. **Славко Шећеров:** То је, господо, онда још горе, јер онда ће судија увек моћи да казни искључиво новчано, те нико не би ишао у затвор а то је баш у интересу оних, који повреду то индустријско право својине. Они ће увек платити лако новчану казну, а овако судија има могућности да га затвори, а то је ипак тежа осуда.

Др. Анте Дулибић: Кад се говори о речи »намерно«, тешко је казати: ово је блаже, а ово је теже.

Известилац др. **Славко Шећеров:** То је ствар судијске савести.

Др. Момчило Нинчић: Цела је ова уредба о заштити индустријске својине по једном народном плану. Знаш, да је овај предлог рађен, док сам ја био Министар, по примеру најсавршенијег законодавства. И у складу су све одредбе. Ако би се изменило све, ја се бојим, да се не поремети склад, који у целом закону постоји.

Ја предлажем, да се ово прими. (**Стјепан Барић:** Нека плати зашто бадава да ради.)

Председник Миша Трифуновић: Молим вас, господо, да прекратимо ствар. Решавамо § 148. са изменама, какве предлаже Одсек. Прима ли Законодавни Одбор § 148.? (Прима.) Одбор је примио предлог Одсека са једним гласом против.

Изволите чути даље.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Секција даље предлаже, да се члан 152. Уредбе промени и да гласи овако:

»Са предметима при чијој је изради повређено нечије заштићено право индустријске својине, као и са оруђем или справама, које једино или поглавито служе извршењу повреде, поступиће се и у грађанској парници онако исто, као што је и поступање са њима наређено у одредбама, које су цитиране у § 148. овог закона«.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор § 152. са изменама, које је прочитао господин известилац? (Прима.) Објављујем, да је § 152. примљен.

Изволите чути даље.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Секција предлаже, да се члан 154. измени и да гласи овако (чита):

»За обману казниће се затвором од 1 до 30 дана или новчаном казном од 100 до 3000 динара снај, који у виду занимања своје или туђе производе и њихове завоје и омоте бесправно снабдева таквим знацима или тако рекламира, да код купаца или потрошача може створити заблуду као да су израђени по заштићеном проналаску, мустри или моделу, или као да је жиг заштићен, а никад није био власник таквог права индустријске својине, или је већ прошла година дана од кад му је то право престало. Ова кривица као иступна казниће се на приватну тужбу а и по службеној дужности.

Знаци, завоји, омоти и рекламе, којим се врши ова обмана уништиће се по одлуци судске власти, а ако је по оцени вештака немогуће уклопити их од самога предмета, који повреду садржи и ови ће се уништити.

За истрагу и кажњавање по кривицама обмане надлежне су политичке односно полицијске власти, које ислеђују и суде иступне кривице«.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Павле Анђелић:

Павле Анђелић: Ја бих само предложио овде, да остане како је код мене написано, да остану обаде казне: и онај, који хоће да фалсификује туђ патент, треба да буде кажњен и затвором и новчано. (Др. **Светислав Поповић**: Како гласи владин предлог?)

Известилац др. **Славко Шећеров**: У владином предлогу стоји реч »или«.

Одсек предлаже: казниће се за обману затвором од 1 до 30 дана или новчаном казном од 100 до 3.000 динара.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Рајчевић.

Милосав Рајчевић: Има две врсте преваре: иступна и преступна. Према томе, ту може бити не само превара, него превара може бити скопчана са фалсификатом. Ту је већ тежа врста повреде и ја не знам, зашто је звати обманом, кад се у нашем законодавству зове превара. Према томе, та казна је врло мала и треба оставити да се казни као превара иступна или преступна. (**Јован Маговчевић**: Ово је дело теже врсте.)

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Дулибић.

Др. **Анте Дулибић**: Ја бих предложио, да се кажњавање не повери политичкој, полицијској власти, него судовима, јер је тако, као што је мени познато, у многим државама. Овде се ради о тежким питањима, јер кад судови имају тежак посао то се онда свршава краћим поступком.

Ја бих вас молио, да размислите, да ли би било унутније, да се све то преда суду. Овде се не узимају у обзир никакви блажији случајеви него се каже: да ће се казнити казном или глобом, то јест на вољу дотичне власти, на увиђавност дотичног суда, а дочим прије кад се радило о патентираним стварима рекло се, да ће се казнити затвором, а у блажијим случајевима да ће се казнити глобом.

Ја предлажем, да се кажњавање повери судовима.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, овде је пало доста примедба. Ја ћу прво ставити

на гласање ове измене код овога § како је господин известилац прочитао. (**Јован Ђоновић**: Да ли примате измену, коју је предложио господин Дулибић?)

Љуба Јовановић: Истрагу може вршити полицијска власт а кажњавање судови.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Иступни потпадају под полицијску власт.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин референт Министарства Правде.

Референт Министарства Правде др. **Фран Цигој**: Господо, у овоме случају се ради о обмани права индустријске својине. Разлика је у томе, што код повреде је једно нарочито право дато индустријској својини, које је повређено и ови случајеви су тежи и због тога су били поверени судовима и увек је интерес противне стране у питању, која је повредом индустријског права оштећена. Код обмане није повређено нарочито постојеће право него је само случај, да неко лице, које нема никаквог права, своје производе снабдева знацима, који стварају код публике обману и тиме имају већу вредност у промету. То су иступи, који су ситније нарави. У свима законодавствима били су судови од ових послова слободни и они су били као ситнији послови поверени полицијским властима, да се не преоптерећују судови и с тим пословима. Да наведем Аустријски Закон, који је служио као подлога овоме нашем закону. Тамо су се кажњавале повреде као иступи и били су за кажњавање надлежне полицијске власти као прва инстанција, то значи котарска поглаварства, а судови су били надлежни за намерну повреду права патента мунтре, модела. Изузетак је био само један и тај изузетак је био у српском законодавству. Док у српском законодавству о жиговима није имало никакве одредбе, којом би се кажњавање обмане коверавало каквом одредбом; у погледу мустра и модела, члан 22. закона о мустрама и моделима из године 1883. има одредбу, која гласи: Одређене казне, које су одређене за немарну повреду у овом закону, могу се и на онога пренети, који би противно одредбама чл. 13. друге производе снабдевао знацима, како би створио мишљење, да су производи, који су произведени по мустрама или моделима, који се јако цене. Ово кажњавање по српском законодавству је било исто тако поверено судовима као и намерна повреда. У другим законодавствима тога није било, него је било поверено надлежној полицијској власти.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Онда ћемо ово променити. Ја примам овај предлог, пак ћемо казати: »За истрагу по кривицама обмане надлежне су полицијске власти, које ислеђују иступне кривице а кажњавање врше судови«.

Председник **Миша Трифуновић**: Известилац је дакле примио са овим изменама.

Има реч господин Војислав Лазич.

Војислав Лазич: Ја мислим, да су мале казне предвиђене од 1—30 дана затвора. Онда га суд не може казнити више него 1—30 дана затвора, а ту се појављују теже врсте кривица. Ту је просто једна превара већег обима, јер се на тај начин варају широки слојеви народних маса, када неко узме етикету неке фирме, која се цени па прилепи ту етикету на један рђав производ. Ако и. пр.

неко узме етикету фирме, која израђује добар памук, па је прилепи на свој рђав памук, онда народ узима тај рђав памук као добар памук оне фирме чија је етикета на том памуку прилепљена. Ја мислим, да је овде предвиђена мала казна за такву једну велику превару. Зато бих био за то, да се повећа та казна и наравно да се да судовима, да они суде то као преступ а не као иступ.

Милосав Рајчевић: То је иста реч. Обмана није ништа друго, него превара. Кад се каже »обмана« тиме се код нас каже и »превара«. Код нас закон предвиђа превару и то две врсте преваре: као иступ или као преступ. Онда може да се каже, да закон одређује која ће власт наслеђивати. Може да се каже: превара за злонамерну повреду индустријске својине казниће се као иступ или преступ.

Председник Миша Трифуновић: Господо, приступамо решењу. Стављам на гласање. Прима ли се овај параграф са изменама, које је примио господин извештач и које је прочитао? (Прима се.) Изволите чути даље.

Извештач др. **Славко Шећеров:** Секција даље предлаже, да се у § 51. тачка 3., која гласи: »који означавају искључиво само место, време и начин производње робе, затим квалитет, врсту робе и њено одређење као и цену, количину и тежину исте«, сада да гласи: »који означавају искључиво место, време и начин произвођења робе, затим квалитет, врсту робе и њено одређење, као и цену, количину и тежину исте«.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор са овим изменама, како Секција предлаже? (Прима.) Изволите чути даље.

Извештач др. **Славко Шећеров:** Затим додаје се засебно глава VIII, а глава VIII постаје глава IX. Глава VIII гласи (Чита):

»§ 100. Овлашћују се Министар Трговине и Индустрије и Министар Финансија, да се постављају за кредит од 6 милијуна динара, са којим се имају подићи пре свега зграде за управу за заштиту индустријске својине и кад ове буду свршене за остале државне зграде потребне Министарству Трговине и Индустрије, а иза тога по споразуму са Министром Трговине и Индустрије евентуално и за друге јавне зграде«.

Овај кредит намириће се путем амортизације на следећи начин:

1. Увођењем нарочитих такса поред такса предвиђених законом о заштити индустријске својине и законом о таксама:

1. За сваку пријаву патената дин.	30.—
2. За сваку пријаву мустре, модела или жига дин.	20.—
3. При наплати годишњих такса на сваких 100 динара	20.—
4. При наплати осталих такса по §§ 155.—158. зак. о заштити индустријске својине:	
а) код такса до 20 динара	5.—
б) код такса до 50 динара	10.—
в) код такса до 100 динара	25.—
г) код такса више од 100 динара	50.—
5. За сваку представку која не подлежи такси под бр. 1.—4.	2.—

II. Употребом прихода управе, који се прикупља по § 6. закона о заштити индустријске својине;

III. Предвиђањем и искоришћавањем кредита на име закупа зграда за управу од момента усељавања управе у нову зграду па до времена амортизације целог кредита и то у износу предвиђеном у буџету последње године пред усељавањем.

О извршењу прописа тога § стараће се Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Финансија и Грађевина.

Др. **Момчило Нинчић:** Молим вас, господо, ја сам противан овом. (**Павле Анђелић:** Ви сте то потписали.) Да, господо, може да се деси, да ја нешто и потпишем чему сам противан, ако то реши већина. Ја сам овоме противан и као политичар не могу да се сложим с тим, да се стварају засебни фондови. Принцип је финансијске политике принцип буџетског јединства. Ако се усвоји као модел да се стварају засебни фондови и да извесни приходи имају специјалне намене, онда ће се пропустити најглавније право контроле Народног Представништва. Јер, господо треба имати преглед прихода и расхода и знати на што се троши државна имовина, па онда које су потребе веће а која мања, и ако приходи не достигну висину расхода, онда да се мање важне потребе брицу. Међутим, господо, ово је један предлог са којим се руши принцип буџетског јединства и ја сам стога њему противан.

Павле Анђелић: Ми смо у секцији, како је то познато и г. др. Нинчићу, о овоме дискутовали и утврдили смо, да се богати индустријалци порезу на овај начин наметањем ових такса, које буде Министар Финансија за рачун државе ударао. Ово је један намет мимо остале намете, које држава намеће, да би на тај начин Министарство Трговине и Индустрије дошло до потребних зграда за послове чисто индустријске. Само у колико се сећам овде је нетачно записано у почетку самом: »по споразуму са Министром Трговине«. У колико се ја сећам, ја сам предложио, да не буду ове речи »по споразуму«, него да стоји овако: »по пристанку Министра Трговине и Индустрије«, желећи да се на тај начин Министру Трговине и Индустрије створи могућност, да му други Министар не узме тај фонд, него да га употребли на оно, за што се искључиво порезују индустријалци.

Др. **Момчило Нинчић:** Да се разумемо. Нисам ја против нових дажбина. Ја сам за сваку нову дажбину, јер су држави сад веома потребне паре. Али сам апсолутно противан ако се извесне дажбине намењују за специјалне сврхе, ако се дакле стварају нарочити фондови, који ће се трошити на то и на то. И ја кажем, добро је, да се зграда дом за индустријску својину, али ипак треба финансијски одбор да цени да нема случајно које потребније зграде од овога дома, а таквих ће зграда вероватно још бити. Ако на овај начин почнемо да решавамо за сваки овакав случај појединачно, онда ћемо да изгубимо преглед буџетски. Ја сам дакле за дажбине, али да те дажбине уђу у државну касу, па да и њима као и са осталом имовином чини распоред Народна Скупштина имајући целокупни преглед прихода и расхода пред очима.

Председник Миша Трифуновић: Ми смо почели да газимо пословник. По други пут може се говорити само онда, ако то Одбор дозволи а због овога је сад и тако дуго вођена дебата.

Има реч г. Анђелић.

Павле Анђелић: На основу онога што каже г. Нинчић, ја мислим, да се ми не разумемо. И ја сам за то и он је за то, да се опорезује, али мимо тога опорезовања, што ће га опорезовати Министар Финансија, сво је потребно и без обзира на то, колико ће опорезовати финансијски одбор и Министар Финансија. То је сасвим један посебан предмет на вилајет на богате људе и на тај начин треба прогресивним порезом опорезовати велике капитале.

Војислав Лазич: Ја се у свему слажем са г. Нинчићем. Ја бих само са своје стране имао додати, да је незгодно да ми фиксирамо велики мора бити тај фонд и колико се мора утрошити на ту грађевину. Овде је предвиђено 6 милиона динара за то. Сада настаје питање, да ли ће бити потребно толико. На тај начин ми онемогућавамо Народну скупштину да може она односно финансијски одбор уређивати како је право. Ја мислим, да је гледиште г. Нинчића оправдано и ја му се придружујем. Ако је била намера, да се ови патенти опорезују једним порезом, онда би се могло учинити с тиме, да се тај приход употреби тамо, где то буде била потреба. На овај начин одвајамо и растурамо те државне приходе и онемогућавамо рад финансијског одбора. Ми имамо може бити и пречих грађевина него ли је ова о којој је реч.

Председник Миша Трифуновић: Да приступимо решењу. Ви сте чули г. известиоца а чули сте и мишљење г. Нинчића, с којим се слаже г. Лазич. Треба да решимо, да ли ће остати по старом, како је изашло из секције, или како то предлаже г. Нинчић.

Известилац др. Славко Шећеров: Можда бисмо могли направити један компромис између та два предлога, а тај би био, да би те таксе остале и да се Министар финансија и Министар Трговине међусобно споразуме о употреби. Ја мислим, да би г. Лазич врло рђаву услугу учинио држави, кад је противан увођењу нових такса од оних људи, који стварно много новаца заслужују и које треба довољно опорезовати. Чудно ми је, да се г. Лазич противи повишењу такса.

Војислав Лазич: То значи, да Ви узимате те таксе и да стварате једну уставу искључиво за њих.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја о том говорим, да ми задржимо ове таксе како су предложене, а да намену тога вишка оставимо г. Министру финансија и Министру трговине да се о њој споразуме.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин др. Шимрак.

Др. Јанко Шимрак: Господо, ја мислим, да смо ми сви одушевљени за таксе. Зато се ја слажем са г. др. Шећеровом. Нека се таксе плаћају а главно је да таксе добије држава. Ми несмемо ни часа часити него треба да то одобримо, да оне таксе плаћају.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Момчило Нинчић.

Др. Момчило Нинчић: Ја мислим, да ми треба да таксе уздржимо, а о намени тих такса да ништа не означимо. Те таксе долазе у државну касу.

Павле Анђелић: Онда нема смисла. Ово има једну специјалну намену. Ја молим господина

Министра, да каже своје мишљење, јер зашто смо ми толико тога времена потрошили.

Председник Миша Трифуновић: Господин извештач прима само то, да све таксе иду у државну касу. (Др. Светислав Поповић: Нека нам се прочита редакција.) Има реч господин Дулибић.

Др. Анте Дулибић: На овај начин требало би да цела ствар стпадне, јер ми расправљамо о једном другом закону, а не о закону о таксама. (Гласови: Добро је ово.)

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ја сам мислио, да не говорим о овој ствари, јер сам прилично о њој говорио у секцији. Али пошто је ствар врло важна и пошто се ради о изменама, елабората Мин. Трговине, сада се мора цела редакција мењати, мени се чини, да би требало да нам господин Министар даде своје разјашњење за ту ствар. Зато би требало да га позовемо. Ако би ви пристали, ја бих хтео, да додатак закону о заштити индустријске својине одложимо, па да господин Министар каже о томе своје мишљење.

Председник Миша Трифуновић: Ми зовемо господина Министра писмено, а он не долази.

Реч има г. извештач.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја предлажем, да овај члан гласи овако: »Овлашћује се Министар Трговине и Индустрије и Министар Финансија, да уведу нове накнадне таксе и то:

1. за сваку пријаву патента	дин.	30
2. " " " мустре, модела или жига	"	20
3. при наплати годишњих такса на сваким 10 дин.	"	20
4. при наплати осталих такса по §§ 155. до 158. закона о заштити индустријске својине:		
а) код такса до 20 динара	"	5
б) " " " 50 "	"	10
в) " " " 100 "	"	25
г) " " " више од 100 динара	"	50
5. за сваку представку, која не подлежи такси под број 1—4	"	2

О извршењу овога члана стараће се Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Финансија.

Председник Миша Трифуновић: Ставићу на гласање ово, што је сада прочитао. Прима ли Законодавни Одбор ову редакцију овако како је прочитао господин извештач? (Прима.) Објављујем, да је овај параграф примљен. Изволите чути даље. Сада ћемо се повратити на 4. тачку уредбе, што смо је мало пре одложили, јер смо чekali надлежног референта ради обавештења. Молим господина извештача, да прочита уредбу што се тиче трговачких школа.

Известилац др. Славко Шећеров: Да најпре чујемо господина Ђоновића; јер он има да стави нарочито питање на господина референта.

Јован Ђоновић: Ја сам тражио, да ми Министар Трговине и Индустрије да своју реч о тој ствари и писам мислио да тражим обавештења од господина референта, али, кад је већ господин референт ту, као његов заменик, свеједно, онда нек ми одговори он.

Пред нама је нацрт уредбе о државним трговачким школама у Скопљу и Битољу. То су дво-разредне трговачке школе.

Према буџету за 20. и 21. годину, мислим, предвиђен је кредит за исто такву школу у Црној Гори. И кад се већ ради уредба за ове две школе, логички је, да се уредба протегне и на ту трећу школу, нарочито кад је буџетом одређен кредит за њу. Зато сам ја молио, да ми господин Министар Трговине и Индустрије каже, да ли је у истину у буџету за ову годину предвиђен кредит и за ту школу и ако је, онда молим Законодавни Одбор, да се ова уредба измени, и у самој глави да се каже, да је ово закон за школе у Скопљу, Битољу, евентуално још Цетињу или Подгорици.

Председник Миша Трифуновић: Реч има господин референт Министарства Трговине.

Референт Министарства Трговине **Милан Антула:** У Министарству је израђен нацрт једне нове главе у буџету, специјално у одељку за Црну Гору и тамо је предвиђен потребан кредит за дво-разредну трговачку школу у Подгорици у Црној Гори; е сад како ће проћи та ствар, не знам. (Смех.) Прво је било предвиђено у буџету, да се отвори једна средња техничка школа, али је за то био кредит превисок и решило се отварање једне трговачке дворазредне школе. Разлика је само у своме, што за ове две трговачке школе у Скопљу и Битољу имамо законску подлогу, а код ове у Црној Гори ту законску подлогу немамо.

Јован Ђоновић: Буџетом је био предвиђен кредит за Црну Гору, а није остварен; и, молим вас, зашто сте наишли, ви у Министарству, да штедите баш на Црној Гори и то да штедите на отварању једне школе, која је потребнија него 90% оних, које сте већ отворили? То нисте требали никако учинити, јер то није у интересу државном, ни националном. Ви сте отворили у Црној Гори средњу школу, да спрема пролетаријат чиновнички а нисте отворили школу, да спрема продуктивне радне људе са једном професионалном спремом, која би могла да користи више него све друге школе, које продуцирају чиновнике. Ја против тога протестујем, господе, јер нисам имао прилике у Скупштини да разговарам о томе, што су се нашли да штеде, кад треба отворити стручне школе у Црној Гори. Кад је већ буџетом предвиђено, да се отвори једна средња трговачка школа, ја вас молим, да удесите да ову уредбу изменимо тако, да се предвиди да буде осигурана бар та једна стручна школа у Црној Гори.

Љуба Јовановић: Несумњиво је, да би било најбоље, кад ово не би било закон о два специјалним школама, које се овде наводе, него кад би био општи закон. Али да не бисмо се задржавали на томе, можемо ипак нешто учинити. (Министар Просвете **Светозар Прибићевић:** Кад дође општи закон о школама, овај ће закон доћи под Министарство Просвете.) Ово што каже господин Министар, ја се с тим слажем. Кад се буде радила уредба, односно закон Министарства Просвете, ја мислим, да у том правцу треба радити, али кад смо на овоме и да не бисмо одлагали, ја бих предложио нешто, што може задовољити тежњу господина Ђоновића и друге господо а то је да кажемо у томе члану на крају, да се одлуком Народне Скупштине могу и сличне школе установити и на другим местима. Допустите ми, да ка-

жем ово: Ја видим, да је установљен један нов менталитет, менталитет трећи, није ни балкански ни карлистички, што мало пре рекоше, него је створен један нов менталитет, да се може све радити без Скупштине и како се реши у Министарском Савету. И овде господин референт каже, да је у буџету предвиђено отварање једне нове школе. Па на основу чега је то предвиђено? У Уставу је решено, да се установе државне могу основати законом, тако је и у старој Србији било, али се сада тако не ради. И један од узрока, што је код нас прилично вашара начињено и што динар иде на ниже, то је у томе, што су могле бити основане школе и друге установе без Народне Скупштине, и онда пећу да кажем да није утицао разлог на такво решење, али су многобројне установе подигнуте, за које се не зна, да ли ћемо их моћи поднети. То је тешко питање, на које би се још и сад могло одговорити да нећемо. За мене је јасно, кад смо расправљали о уредбама других Министарстава, да се владиним одлукама не могу отворити никаква нова места, него само под одлукама скупштинским, било резолуцијом или другим којим начином, али тек увек да буде везано за вољу Народне Скупштине и према томе ја мислим, да је потпуно оправдано и умесно, да се ово не ради без Скупштине и нека се у Закону да могућност, да Скупштина отвори кредит, да се таква школа може отворити. Тако се ради у свакој земљи где се води рачуна о народној имовини. Тако је и наш Устав прописао, и ми се тога морамо држати и створити један нов менталитет, четврти.

Референт Министарства Трговине **Милан Антула:** Ми имамо законску подлогу за ову уредбу. Школе у Битољу и Скопљу основане су још 1914. године. То је било у оно доба, кад је стање у тим крајевима било регулисано уредбама. Кад је доцније и на те крајеве проширен Устав, онда су те уредбе престале да важе и онда је важила одредба, да стручне школе може да установљава само Министарство. Оно за то има подлоге у Закону о Радњама.

Што се тиче школе у Црној Гори, ја сада од господина Ђоновића чујем, каква је била њена судбина.

Јован Ђоновић: Ја сам хтео да кажем још две речи. Не само што је укинут кредит за ову трговачку школу, који је био већ одобрен, него је такав исти случај и са средњом занатлијском и пољопривредном школом. И за њих је био предвиђен кредит, па се доцније пронашло да и ту треба штедити, на су ти кредити затворени. И тако, тамо где не треба штедити, ми штедим, а где треба штедити, ми не штедим! Зато тражим, да се овим законом установи, да ће се и ова школа тамо отворити.

Ми немамо ни техничке ни пољопривредне ништа никакве стручне школе, него само 4 до пет гимназија, полугимназија и једну богословију! А нама су потребне баш те стручне, пољопривредне, занатлијске и трговачке школе, како се онај свет не би упућивао само на државну службу, него на продуктиван рад. Не може се стално остати при овом менталитету, да се све тражи од државе, него се мора поћи другим путем. Зато, молим вас, учините ово што тражим још сада, док је време, а не после да предбацујемо једни другима, како имамо једни један, а други други менталитет; да

ми испаднемо као они, који све траже од државе, а ви не!

Љуба Јовановић: Ја бих предложио, да на крају као нов члан дође ово: »Овакве се школе могу отворити и у другим местима, кад у државном буџету буде отворен потребан кредит«.

Милосав Рајчевић: Ја не бих био зато, да уђе овакав текст као што предлаже господин Љуба Јовановић. Ако ова школа у Црној Гори не прође ове године, онда се она не може ни основати, али ће се основати друге године и онда ће се наћи кредит у буџету.

Др. Момчило Нинчић: Господо, ово није ситна ствар. Није питање о томе како га је ставио г. Ђоновић, да ли је потребна школа или није, а и ја мислим, да је потребна, али је питање, да ли ми треба и да ли ми имамо право да решавамо о томе. Господо, ја вас подсећам на основни принцип финансијске политике, који се тако лако заборавља. Чак и Устав признаје тај основни принцип финансијске политике, да Народна Скупштина не може стварати нове издатке и предлагати влади те издатке.

Господо, шта је овде у ствари? Ми решавамо да створимо нове школе. Ја претпостављам, да Законодавни Одбор решавајући о уредбама треба да води просветну политику. Шта ми радимо? Ми господо решавамо, да у буџет мора да уђе један нов издатак, за који не знамо, да ли га је влада предложила или да ли ће га предложити. Господо, ми то право апсолутно немамо и не треба да га присвајамо. Ако господин Ђоновић сматра, да је ова установа корисна, може лако да убеди Владу и Министре, који решавају о буџету, али господо, да ми кроз један одбор Народне Скупштине па чак кроз Финансијски Одбор да уносимо једну нову партију у буџет, то је, господо, противно у Уставу. Ако има једне одредбе, која је корисна погледом на наше финансијске прилике, то је наш задатак да крешемо оно што влада предлаже а не да стварамо нове издатке. Ако је ствар врло корисна а влада је није имала у виду, ту је влада, ту је одговорни Министар, ми можемо тражити, да учине предлог, али да ми предлажемо, то је врло рђав пут. Десет година је Србији требало, да добије једноставан буџет, а да сад пођемо тим путем, да Скупштина може да ствара нове издатке, тим ћемо путем далеко отерати. Ми не можемо примити што је предложио господин Љуба Јовановић; не треба да пођемо једним врло опасним путем.

Јован Ђоновић: Ми смо видели, да финансијери, кад говоре о финансијској политици, говоре врло добро, али кад седну да раде, раде сасвим другачије. Ја држим, фактички, да ми морамо да уведемо ред у финансији, да се не троши нигде где не треба, ми морамо да водимо рачуна и о томе, да радимо парламентарно и да си нико од Скупштине не присваја право одобравања буџета. То је господин Нинчић врло добро казао. Ја не тражим, да Законодавни Одбор решава буџет, да ствари издатке на државну касу, него, пошто је, по мом мишљењу, у буџету предвиђен кредит за стварање Трговачке школе, тражим, да дође Министар Трговине и да каже, да ли јесте или није. Овај господин не зна (Др. Момчило Нинчић: Не зна Министар Трговине!) Ја мислим, да може Министар Трговине да зна. Ја мислим, да буџет, који влада подноси Парламенту, мора бити дефини-

тивно поднет и да влада зна шта је поднела Скупштини. Ми знамо, да је то требало учинити. Ја молим, да господин Министар дође у Законодавни Одбор и јасно каже, да ли је унет кредит у буџету за те школе.

Али, господо, морам нагласити, прошле године одобрен је кредит за организацију двеју школа и индоленцијом господина Министра Трговине и његовог друга, нису те школе отворене, ма да су ти предлози буџетски постали законом изгласавањем Устава. Индоленцијом господина Министра Трговине и Пољопривреде ти кредити нису искористићени.

Молим Вас, ја не тражим, да улазимо у решавање о финансијској политици, да повећамо буџет на посредан начин, али ја тражим, да дође господин Министар Трговине да каже, је ли предвиђен кредит за ту школу или није. Ја тражим, да се у овом закону помене и та школа, и да се утврди, да индоленцијом Министра Трговине није отворена, као што нису отворене ни прве две стручне школе. То ја тражим.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Постоји једна уредба о отварању државне школе у Скопљу и Битољу. Секција предлаже неке измене. Ја у начелу примам предлог господина Љубе Јовановића, његов додатак код 2. члана, а за остало нека се господин Ђоновић поразуме са господином Министром Трговине, господином Министром Финансија и буџетским одбором. Законодавни Одбор има да решава у овој уредби.

Председник **Миша Трифуновић:** Ми ћемо ићи свако, како је сва ствар изашла из прве секције, али ја признајем, да су примедбе господина Ђоновића оправдане.

Др. Светислав Поповић: У чије име Ви тако мислите, Одбор се не слаже с тиме.

Фехим Курбеговић: Господин Председник не сме да мисли.

Председник **Миша Трифуновић:** Ја лично говорим, а не као Председник, али мислим, да може ући у буџет додатак као што предлаже господин Љуба Јовановић.

Др. Светислав Поповић: Било је изјава са којима се не слажу неки чланови Законодавног Одбора.

Председник **Миша Трифуновић:** Молим господина известиоца, да прочита закон о трговачкој школи у Скопљу и Битољу.

Известилац др. **Славко Шећеров** чита члан по члан Закона о трговачкој школи у Скопљу и Битољу.

Председник **Миша Трифуновић:** Има реч господин Милосав Рајчевић.

Милосав Рајчевић: Молим Вас, ја имам да учиним једну примену. Ја предлажем, да не остаје овако, као што је предложено, две трговачке школе у Скопљу и Битољу, него да отпадне реч «у Скопљу и Битољу», кад је већ господин Љуба Јовановић предложио онај додатак, који је примио господин известилац, да ће се те школе отворати према потреби и то ће се буџетом одредити.

Председник **Миша Трифуновић:** То господин известилац није примио. Све што се могло изаћи на сусрет, то је, да се предлог господина Љубе Јовановића прими, да се изађе на сусрет господину Ђоновићу, даље ван тога господин известилац није примио. Има реч господин Рајчевић.

Милосав Рајчевић: Ја предлажем, да ове школе буду опште школе, да се не каже ни у Скопљу, ни у Битољу, ни на Цетињу, то ће се буџетом одредити где ће те школе бити. Ако је државни интерес, ми ћемо укинути те школе и у Скопљу и у Битољу и у Цетињу.

Председник Миша Трифуновић: Ја ћу ставити члан 1. на гласање. Прима ли се члан 1. овако, како је изишао из Одсека?

Др. Анте Дулибић: Имао бих нешто да приметим. Ја мислим, да би све ове школе требале да подпадну под Министарство Просвете.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор овај члан како га је господин известилац прочитао и примио? (Прима се.)

Изволите чути члан 2.

Известилац др. **Славко Шећеров** чита члан 2.

Председник Миша Трифуновић: Члан 2. стављам на гласање. Има ли још каквих измена.

Љуба Јовановић: Ја имам код члана 9.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање. Прима ли Одбор чланове од 2.—9.? (Прима.) Господин Јовановић има примедбу код члана 9.

Љуба Јовановић: Изгледа, да је овде или погрешка или је изостављено: нема члана 8.

Референт Министарства **Милан Антула:** Ово је члан 8. Погрешно је преписано.

Љуба Јовановић: Код тога 8. члана имам две напомене. Први став гласи: »У први разред примају се ученици, који су свршили 4 разреда гимназије или реалке што се доказује сведочанством. Првенствено право на пријем имају ученици из ново-ослобођених крајева«. Ја мислим, да ово треба изоставити.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Примам овај предлог за измену.

Љуба Јовановић: У другом ставу, господе, који гласи: »о пријему у школу решава наставничко веће. Примати се могу само они ученици, за које школски лекар утврди, да су телесно и душевно потпуно здрави«. Ово се господе, може негодно разумети. Ту се не траже ученици, који ће бити официри или без мање телесне као што се тражи за учитељске школе и богословије или друге неке школе. Дакле, ја мислим, да могу бити и ученици и са неким малим телесним недостатком.

Јован Ђоновић: Последња реченица овога члана треба да отпадне, а да остане: »о пријему у школу решава наставничко веће«.

Председник Миша Трифуновић: Г. известилац прима.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Господе, свако би гласио онда чл. 8. (Чита): »У први разред примају се ученици, који су свршили 4 разреда гимназије или реалке, што се доказује сведочанством. Првенствено право на пријем имају ученици из новоослобођених крајева. О пријему у школу решава наставничко веће. Пријем се мора извршити строго према ученичким квалификацијама«.

Стјепан Барић: Ја нисам, господе, за то, да ове трговачке школе буду дворазредне, него да буду са више разреда. Ми смо имали примера са оваквим дворазредним школама, па се показало, да се у два године одређени материјал не може свршити, те су се морале претворити у четвороразредне. Ако се остави овако, како је предложено,

ми ћемо само створити полуинтелектуалце. Ја сам за то, да се створе велике трговачке школе.

Јован Маговчевић: Господе, ја се не слажем с тим, да о пријему ученика у школу решава професорски савет. Ја сам за то, да се јак — ако има потребних квалификација — мора примити докле се год не попуни одређени број. Јер видите, господе, како је код нас партизанство врло јако развијено, може се десити, рецимо, да мога сина не приме у школу и ако има места и ако има све потребне квалификације, можда само зато што то решава професорски савет, у коме ја имам партијских противника. Ја знам, како се то ради.

Милош Московљевић: У последњем ставу предвиђене су квалификације, које треба да служе као мерило за пријем ученика. Како је број ученика ограничен, онда се они примају према оцени из вредноће и владања. На крају стоји и то, да Министар може изузетно примити ученике и својим решењем. Ја сам против тога. Кад се већ предвиђа за улаз у школу владање и вредноћа, зашто се онда ту мора да умена и министрово решење.

Ми знамо, да се врло често дешавају злоупотребе, чак се газе и закони па се изузетно дозвољава да испите полажу и они, који на то немају права. Зато то не треба допустити.

Др. Јанко Шимрак: Ја се придружујем речима предговорника и мислим, да је ово потпуно полицијска мера, која никако не спада у школу. Школа мора бити слободна и ми морамо имати поверења у учитеље те школе. Ја сам дуже времена деловао у средњим школама и апсолутно морам да кажем, да је културна црта и посве европска, да се полиција не може да пача у школу и да се професору донекле мора оставити слобода што се тиче пријема јака у школу тако, да се мора казати, да дотични ђаци морају само имати квалификације. Зато се не слажем са овим што је предложено и казано. Верујте ми, да би то било јако незгодно и може бити било би и увредљиво за саме професоре. Ја за то нисам. Метните само да су потребне квалификације, па ако се јак ипак не прими у школу, онда имате више места да се можете тужити.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Уважавам разлоге, које су изнели господе Шимрак и Московљевић и ја бих предложио другу редакцију тако, да Министар Трговине и Индустрије решава о жалбама о пријему у школу.

Председник Миша Трифуновић: Примате ли овај члан са оваком примедбом господине известице?

Стјепан Барић: Ја сам навео своје мишљење и предлог и он је требао бити стављен на гласање. Имамо ниже трговачке школе са четири разреда, па имамо и више трговачке школе са осам разреда. Сад стварамо нове школе, које ће давати једно образовање, које неће бити ни више ни ниже тако, да ученици њихови неће бити ни са вишим ни са нижим образовањем. Ученици неће имати једнаке увјете и тако се долази до једне врло незгодне ствари. Ако нећете дати потпуно образовање, онда уредите нижу трговачку школу. А ако хоћете да их оспособите, онда уредите трговачку школу другог типа, али овако средње никако не може да остане.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Ова уредба, односно закон односи се на специјалне трговачке

школе у Скопљу и Битољу. Као што сте чули од господина референта, ове школе имају своју законску подлогу у закону о радњама и основане су. Ова уредба односно закон допуњују те одредбе у тој предратној уредби. Будући закон о трговачким школама, који треба да се распростре на целу државу и који треба да изједначи наставни план у свима трговачким школама и да створи разне типове трговачких школа, тај будући закон створиће оно, што жели господин Барић. Али ја вас молим, да сада докле год тај законски пројекат не буде поднесен или Законодавном одбору или Скупштини, да се ограничимо само на његове специјалне одредбе и да се држимо његових одредаба, које су већ биле у уредби.

Председник Миша Трифуновић: Јесте ли чули примедбе господина Барића? Господин извештач остаје при своме гледишту. Ја стављам на гласање како је извештач примио. Примате ли овако, како је госп. извештач прочитао? (Већина прима.) Објављујем, да је примљен.

Извештач др. **Славко Шећеров:** Даље имамо члан 10., 11., итд.

Љуба Јовановић: Ја бих имао овде да ставим неке техничке примедбе код члана 11. Молим, да ме саслушате, па да оставимо госп. Московљевићу, или се може и мени дати, да спремимо другу редакцију.

Ово су радила господа, која нису довољно упозната са садашњим стањем ових питања у гимназијама. Овде се предвиђају годишњи испити. Тих испита годишњих било је у гимназијама и услед њих је било врло великих невоља, па су ти годишњи испити у гимназијама укинати. Затим се овде предвиђају завршни, поновни и намнадни испити. Они су усмени и писмени, а свима испитима присуствује изасланик Министарства Трговине и Индустрије. Господо, ово је сувише гломазно.

Затим у члану 12. предвиђају се тромесечна уверења за поједине разреде и поједине предмете. Ово међутим је, господо, регрес према ономе стању које је у данашњим средњим школама. Стога ја опет предлажем, да дефинитивну редакцију о овим члановима донесу господа Трифуновић и Московљевић, а не морам ја. Можемо ову господо овластити, да се спреми редакција у овоме смислу.

Председник Миша Трифуновић: Како г. извештач, г. Шимрак и г. Московљевић нађу за потребно. Је ли тако, господо? (Гласови: Јесте.)

Има ли примедба још код кога члана? (Нема.)

Извештач др. **Славко Шећеров:** Чл. 11., чл. 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20. и 21. и господо као чл. 22. дошло би ово (Чита):

»Овакве школе могу се отворити и у другим местима, кад се у државном буџету предвиди потребан кредит«. То би био члан 22., а садашњи члан 22. дошао би као члан 23.

Стјепан Барић: Требало би усвојити предлог г. Ђоновића, да се овакве школе могу отворити у Подгорици или Цетињу.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Ј. Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак:** Ја се придружујем г. Барићу. Ствар ће бити врло незгодна. Ми сви стојимо на становишту, како је казао г. извештач да се кодифицира закон за све школе, али метнути за овакве школе, за овакав тип школа, то

није згодно. Нека се нађе згоднија стилизација. Најбоље је, да ову ствар одложимо, да нам г. Министар да објашњење, да ли ту школу брише или не брише.

Председник Миша Трифуновић: Има реч Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Поводом овога хоћу да кажем г. Барићу ово: Г. Барић се боји, како ја то добро разумем, да садашње четвороразредне школе у крајевима, где постоје, неће бити сведене на дворазредне. Тим четвороразредним школама неће одговарати тип трговачке академије. Ми их не замењујемо, остављамо тај закон и данас како је.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. В. Лазић.

Војислав Лазић: Господо, мени је као земљораднику незгодно, да говорим о трговачким школама. Ја се нећу упунитати у детаље о овој школи, али само хоћу узгредно да напоменем, да се мени у опште нерадо даје кредит на овакве школе, зато што знам, да ти ученици, који буду свршили те школе, имају своје делање да искористе искључиво у тој намери, да земљораднички односно произвађачки народ опште тим пре, што неће учити трговину. (Др. **С. Шећеров:** То су акционарска друштва, банке које ће земљораднички сталек штетити.) Ја сам у принципу против трговачких школа, али полазећи с једне тачке, да се задовоље они наши крајеви и полазећи с једне правичне тачке, ја мислим, да је оправдан захтев г. Ђоновића и кад нисте усвојили, да се то помене у заглављу, где се каже у Скопљу, Битољу, да се каже и у Подгорици, код овога члана молим г. Јовановића, да се то прими и да се не остави отворено поље, да се овакве врсте школа могу отворити и у другим местима. Ми смо дали широко поље влади, да може отворити још оваквих школа и право је, да задовољимо наше другове из Црне Горе и у исто време да ограничимо владу, да не може у другим местима отворити овакве школе и тропити новац на нете. То је моје мишљење.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Московљевић.

Милош Московљевић: Господо, ја се нећу упунитати у начелно разлагање о томе, да ли су ове школе потребне или непотребне. Оне већ постоје и кад имамо да бирамо од два зла једно... (Др. **С. Шећеров:** Школе нису зло.) За буџет јесу. Као г. Лазић и ја се бојим, ако се остави стилизација какву предлаже г. Јовановић, да ће сваки крај ако не може да добије гимназију у своме месту тражити трговачку школу. Зато мислим, да би требало метнути у заглављу »и школа у Подгорици и Цетињу«.

Господо, сећате се кад је наша велика школа претворена у Универзитет, а то је било 1905. године, онда је по закону о Универзитету предвиђен и медицински факултет. Он је у закону стајао, али све до лањске године није могао постојати зато, што није било буџетске могућности. Такав је случај и овде. У овоме буџету ми немамо позицију за ту школу. Кад унесемо, да закон вреди за школу у Подгорици, одбор ће гледати, да у идући буџет уђе позиција и ућиће само за то место. Како је предложио г. Јовановић имаћете много таквих школа.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. др. Јанко Шимрак.

Др. Јанко Шимрак: Ја се слажем са г. Лазвићем и мислим, да он мисли, да се овим дозвољава отварање банкарских или каквих других школа а не води се никаква обзира према сељачком задругарству. Зато ја молим, ако би се могло нагласити у опом параграфу 9., или 10. или 12. — ја не знам баш тачно у коме — да се има обзира и према нашем сељаку. То ће бити најкоректније.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Јован Маговчевић.

Јован Маговчевић: Ја не знам како је по другим крајевима наше отаџбине, али ја, који сам био у Јужној Србији и живео у Приштини, знам и. пр. да нема ни једнога трговца, који има основна трговачког знања, који би умео да води трговачке књиге и који их у опште води, ма да их по законским прописима трговачког закона мора водити. Ја мислим, да је отварање ових школа изазвала локална потреба. Због непросвећености народа била је потреба, да се створи такав тип школа. Помалкући мишљење г. Лазвића и Ђоновића ја сам за то да се дода, да се таква школа може отворити и у Подгорици.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. известилац.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја потпуно разумем разлоге г. Маговчевића о потреби отварања тих школа у јужним крајевима где је култура на ниском ступњу. Сасвим је добро, да се и тамо отворе школе и није потребно много разреда трговачке школе. Сасвим је довољно, ако буџет то дозвољава. Али у овоме закону не можемо предвидети те школе само за Подгорицу или за Приштину. Као што је рекао г. Нинчић, ми немамо права по Уставу да повећавамо и уносимо нове буџетске позиције. Г. Министар Трговине и Индустрије је на основу закона о радњама могао отворити трговачке школе у Скопљу и Битољу, и на основну уредбу пре рата, која је сада измењена и која даје могућност, да се те школе и друге отворе. То се може урадити обичним министарским решењем или тиме, што ће се осигурати та позиција у буџету.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Јован Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ја бих се још једном вратио на ову ствар. Ја не бих хтео да ви ово схватите тако, као да ја инсистирам у овом питању из неких партикуларистичких разлога. Ја сам изнео потребе једнога краја и због тога, због тих потреба налазим, да је zgodно да имамо једну школу, која ће упутити људе самосталном раду. Са оваквим прелазним мерењем, које је дао г. Љуба Јовановић, не можемо једнако да будемо сви задовољни из разлога, што се само даје овлашћење,

да се, ако има кредита, могу отворити школе по целој земљи. Ја сам хтео да то важи и да се изрично каже да то важи за овај крај, да се каже овако: »и за Црну Гору«. Вељите, дакле, ову одредбу само за крај, а не за место. Стога молим, кад нисте хтели да измените главу овога закона, онда да кажете овако: »овакве школе се могу отварати и у Црној Гори, кад у буџету буду предвиђени потребни кредити«. Тиме се не повећава буџет. Ми кажемо: само онда кад буде буџетске могућности школе се отварају, ако нема буџетске могућности онда се неће ни отворити. Ако бисмо ово овако усвојили, не бисмо ништа тиме прејудииирали.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја примам предлог г. Љубе Јовановића.

Председник Миша Трифуновић: Господо, да ставим на гласање.

(Гласови: Да гласамо! — **Стјепан Барић:** Да чујемо што министар каже.)

Јован Ђоновић: Постоје два предлога: један да се веже то за Црну Гору, а други за целу земљу, па да гласамо.

Председник Миша Трифуновић: Примате ли овај § са оваквом изменом, како ју је известилац прочитао? (Примамо. — Не примамо.) Ко не прима нека дигне руку. (Већина диже руке.) Већина не прима.

Јован Ђоновић: Ја бих предложио модификовану редакцију г. Љубе Јовановића. Она би гласила: »Оваква се школа може отворити у Црној Гори, кад се у државном буџету предвиди потребан кредит за њу«.

Др. Момчило Нинчић: То је сасвим друго него оно прво. За ову редакцију сам и ја.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли се предлог и редакција господина Ђоновића. (Прима.)

Пошто је цео текст готов, могли бисмо довршити ствар. Прима ли Одбор? (Прима.) Господин Известилац нека изволи читати имена посланика.

Известилац др. Славко Шећеров чита имена посланика.

Председник Миша Трифуновић: Господо, гласало је 16 за, а 1 против, свега 17. Ја вас молим, да изаберемо двојицу оверача, који ће текст оверовити. (**Павле Анђелић:** Господин Московљевић и господин известилац.) Дакле, оверачи ће бити господин Московљевић и господин известилац.

Данашњу седницу закључујем. За идућу седницу, која ће бити у понедељак после подне у 4 сата, предлажем продужење данашњег дневнога реда то јест претрес извештаја II. Одсека, за тим претрес Извештаја V. Одсека и 3. тачка Одбор за ревизију концесија Министарства Пољопривреде и Шума. Примате ли овај дневни ред? (Примамо.) Седница је закључена, а идућа у понедељак у 4 сата по подне.

(Седница је довршена у 19 часова.)